

УДК 343.985

В. Ю. Крупей
аспірантка

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

**КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ
ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ
ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ**

Для формування для формування методики розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (далі – ТЗ) здійснення планування за цими кримінальними провадженнями важливого значення набувають такі елементи криміналістичної характеристики, як обстановка та слідова картину дорожньо-транспортних подій; відомості про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та особу (осіб) потерпілого (потерпілих); спосіб вчинення.

Важливе криміналістичне значення мають дані, що характеризують обстановку злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху (місце, час та інші обставини).

Науковці-криміналісти, як відмічає О. О. Андреев, «...під обстановкою вчинення злочину розуміють систему взаємозалежних і взаємодіючих об'єктів, процесів і явищ, які характеризують умови місця і часу, речові, метеорологічні, фізико-хімічні та інші фактори, особливості поведінки учасників події та інші обставини об'єктивної дійсності, що впливають на спосіб і механізм вчинення злочинного діяння» [1, с. 43].

В. В. Тищенко зазначає, що знання обстановки злочину дозволяє слідчому будувати версії щодо злочинця, механізму злочину, цілей і мотивів злочину. Також обстановку злочину тісно пов'язує з усіма компонентами злочинної діяльності і пропонує у структуру обстановки злочину включити наступні елементи: 1) часову характеристику розвитку події злочину; 2) просторову характеристику на всіх її етапах; 3) матеріальну обстановку місця підготовки, вчинення і приховування злочину (якщо вони не збігалися, не відбувалися в одному і тому ж місці); 4) погодні й інші природно-кліматичні умови; 5) поведінку учасників події; 6) соціально-побутові і психологічні відносини між учасниками події; 7) умови загального характеру, на фоні яких протікала злочинна подія (суспільні заходи, святкова подія і т. п.); 8) обставини, що сприяють чи перешкоджають підготовці, здійсненню і приховуванню злочину [2, с. 69-70].

В. І. Куликов розглядає цю категорію як «...обмежену просторово-часовими рамками конкретної події злочину систему, що включає в себе матеріальні (природні та техногенні) та соціаль-

но-психологічні елементи, що оточують злочинця, та навмисно обраної, пристосованої їм середі, в якій вчиняється злочинне діяння, і спливаючих на формування усіх його структурних елементів, що детермінує характер поведінки співучасників злочину, а також обумовлюючи методику розслідування» [3, с. 45].

А вже Р. С. Белкін стосовно цього поняття зазначав, що «обстановка на місці злочину є частиною обстановки злочину, яка, окрім матеріальної обстановки, включає поведінку учасників злочинної події, психологічні стосунки між ними та інше» [4, с. 139-140].

У свою чергу, О. М. Васильєв і М. П. Яблоков розуміють обстановку вчинення злочину «...як систему різного роду об'єктів, що взаємодіють між собою, об'єктів, явищ та процесів, що характеризують умови місця і часу, речові, природно-кліматичні, виробничо-побутові та інші умови навколишнього середовища, особливості поведінки непрямих учасників протиправної поведінки, психологічні зв'язки між ними та інші обставини об'єктивної реальності, що склалися (незалежно або по волі учасників) в момент злочину, які впливають на спосіб і механізм його вчинення, що проявляються в різного роду слідах, що дають змогу будувати висновки про особливості цієї системи та змісту злочину» [5, с. 125].

Серед її елементів М. Х. Валеєв виділяв такі: «...місце, час, об'єкт, предмет вчинення злочинного посягання, склад співучасників та характер їх взаємовідносин з потерпілим і іншими особами, а також матеріальні елементи оточуючого середовища» [6, с. 21].

Однак, не всі елементи обстановки вчинення злочину будуть мати однакове значення при розслідуванні злочинів, деякі з них взагалі не будуть містити ніякої інформації. Крім того, поняття обстановки вчинення злочину не слід звужувати лише до місця безпосереднього вчинення злочину, а можна розширити, починаючи з часу готування і до моменту приховування злочину, місце, де готується злочин, безпосередньо вчиняється і де приховуються сліди та наслідки злочинного діяння і т. д., тобто включити всі можливі фактори та умови, серед яких знаходиться особа, яка має намір вчинити злочин, та які мають вплив на механізм слідоутворення.

Дорожня обстановка становить складну сукупність умов, при яких відбувається рух на певній ділянці дороги чи вулиці і характеризується як статичними, так і динамічними елементами.

Важливе криміналістичне значення мають дані, що характеризують обстановку порушень правил безпеки дорожнього руху (місце, час та інші обставини), яка становить складну сукупність умов, при яких відбувається рух на певній ділянці дороги чи вулиці і характеризується як статичними, так і динамічними елементами.

До статичних елементів дорожньої обстановки належать планування доріг і вулиць, їх технічні характеристики (профіль, ширина проїжджої частини, тип і стан дорожнього покриття), наявність засобів автоматичного та іншого регулювання дорожнього руху, огорож, розмітки, дорожніх знаків, зупинок міського транспорту, освітлення проїжджої частини в темний час доби, будови, споруди і зелені насадження, розміщенні поруч з дорогою тощо.

Значний вплив на виникнення і розвиток дорожньо-транспортної події справляють *динамічні елементи дорожньої обстановки*: інтенсивність і швидкість руху машин і пішоходів, переміщення інших об'єктів по дорожньому полотну, поведінка пішоходів і водіїв транспорту, зміна сигналів регулювання руху, маневри руху автомашин, оглядовість, видимість та ін. Усі ці чинники мають враховуватися водієм при керуванні транспортним засобом.

Час (року, доби) також може бути передумовою формування аварійної дорожньої обстановки. Досить часто злочинні порушення правил безпеки дорожнього руху відбуваються в години «пік» (коли рух найбільш інтенсивний), при несприятливих погодних умовах (ожеледь, дощ, туман), у темний час доби.

Обстановка вчинення злочину характеризується тим, що діяння вчиняється та наслідки настають в обстановці дорожнього руху, тобто в процесі пересування транспортних засобів на дорозі. Тому не охоплюється ст. 286 КК заподіяння шкоди під час ремонту транспортних засобів чи в ході виконання ними певних спеціальних (не транспортних) операцій (наприклад, під час переміщення ґрунту бульдозером, збирання врожаю самохідним комбайном).

Як зауважує М. П. Климчук, за своїм характером дорожня обстановка може бути:

– простою (водій має достатньо часу для сприйняття небезпеки, що виникла і прийняття заходів по запобіганню шкідливих наслідків);

– складною (швидко виникнення небезпеки, у водія залишається мало часу для її оцінки і прийняття правильного рішення);

– дуже складною (перешкоди, що виникли, спонукають водія приймати екстрені заходи щодо їх запобігання);

– аварійною (водій в силу дії законів механіки і психофізіологічних закономірностей має обмежені можливості для запобігання шкідливих наслідків).

Правильне визначення характеру дорожньої обстановки має велике значення при дослідженні питання про винуватість конкретної особи в порушенні правил безпеки дорожнього руху [7, с. 22–23].

Варто зауважити, що окрім безпосередньо порушення правил безпеки дорожнього руху, ст. 286 КК встановлює кримінальну відповідальність за порушення правил експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом. Експлуатація – це комплекс організаційних, технічних та інших заходів по забезпеченню використання ТЗ за призначенням. Експлуатація повинна забезпечувати належний технічний стан, збереженість та застосування ТЗ за призначенням [8].

Технічний стан транспортних засобів – технічний стан вузлів та механізмів ТЗ до пригоди та після неї, відповідність їх нормативним вимогам; дії водія по керуванню транспортним засобом і запобіганню зіткненню (наїзду); загалом його поведінка у зв'язку з подією, що досліджується (стан водія, швидкість руху ТЗ, момент виникнення небезпеки, заходи водія по зупинці ТЗ, заходи по наданню допомоги потерпілим і т.д.); умисно чи необережно порушені правила дорожнього руху.

У технічній літературі експлуатація транспортних засобів визначається як виконання транспортом перевезення вантажів і пасажирів, технічного обслуговування та ремонту транспорту, а також організація і забезпечення безпеки руху, тобто, технічна експлуатація транспортних засобів містить у собі комплекс технічних і організаційних заходів, що проводиться спеціалістами з метою найбільш ефективного використання технічних можливостей транспорту [9, с. 9]. Отже, можна зробити висновок про те, що в технічному змісті експлуатація транспортних засобів більш широке поняття, ніж його рух [10, с. 10]. У той же час ст. 286 КК вказує на порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом.

Технічну експлуатацію транспортних засобів здійснюють не тільки водії, але і слюсарі-ремонтники, працівники з технічного обслуговування транспорту та інші особи. Тобто, це поняття включає в себе технічне обслуговування, підготовку транспортної техніки до руху і експлуатацію цієї техніки в процесі руху. Порушення правил експлуатації може виражатися в експлуатації технічно несправних транспортних засобів, порушенні правил перевезень і т.д. [11, с. 30–31].

Стаття 286 КК обмежує експлуатацію транспорту двома умовами:

1) експлуатація повинна здійснюватися під час управління транспортним засобом;

2) експлуатація повинна бути пов'язана із забезпеченням безпеки дорожнього руху. Наприклад, вимоги перевезення певного виду вантажу, виходу водія у рейс з шляховим листом, з посвідченням водія, тощо. Усе це правила експлуатації, однак вони не пов'язані із забезпеченням безпеки руху, і тому їх порушення не є злочином. Інші ж вимоги експлуатації, наприклад, відносно кількості та габаритів вантажу, що перевозиться, пов'язані з безпекою руху. І у цій частині порядок експлуатації є предметом посягання [12, с. 528].

Порядок експлуатації транспортних засобів регламентується як Правилами дорожнього руху, так і іншими нормативними документами, що встановлюють, наприклад, вимоги до технічного обслуговування та огляду ТЗ, транспортування окремих видів вантажу, допуску водіїв до керування транспортом, тощо [13, с. 73–74].

Для ДТП характерною є наявність слідів, що є джерелом відомостей про характер і механізм події, його учасників, причини і умови, що сприяли виникненню пригоди. Слідова картина відображає спосіб вчинення злочину і залежить від форми руху, що лежить в основі механізму простої контактної взаємодії. В залежності від виду ДТП утворюються сліди ковзання, юзу, тиску, обертання тощо.

ДТП є складною і динамічною системою взаємодії різноманітних об'єктів, таких як транспортні засоби, дорога, предмети дорожньої обстановки, водій, пішохід, внаслідок чого утворюються багаточисельні *сліди*, типові для даного виду злочинів. Це можуть бути сліди гальмування коліс, крові, волочіни потерпілого, його речі, відбитки бампера або протектора на одязі потерпілого, ушкодження і травми, одержані водієм, пасажирами, пішоходами, частки фарби, скла фар, лобового скла та бокових дзеркал, плями мастила, палива, антифризу, відламані деталі транспортних засобів, частини вантажу, що перевозиться, сліди пошкодження на самих транспортних засобах, а також зміни, які виникли внаслідок їх неякісного ремонту, пошкодження наземних споруд, волокна тканини, волосся, сліди рук тощо. Аналіз і дослідження даних слідів сприяють встановленню інших елементів криміналістичної характеристики злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху.

Дослідження механізму слідоутворення, їх специфічних та ідентифікаційних особливостей як складових частин механізму ДТП дозволяє слідчому: встановити конкретний вид ДТП (зіткнення, наїзд, перекидання тощо) та причинний зв'язок між діянням і наслідками; з'ясувати обставини та умови ДТП; отримати зразки для експертного дослідження, тощо.

Сліди, що залишаються на місці події при переміщенні ТЗ після удару, – сліди коліс, подряпини і вибоїни, залишені пошкодженими його частинами, розташування відокремлених

деталей та інших об'єктів – дозволяють судити про те, у якому напрямку переміщався після удару ТЗ, як відбувався розворот, а з урахуванням інших ознак – уточнити його рух до удару і розташування в момент удару. Крім слідів, що залишаються транспортним засобом на місці події, виникають сліди переміщення об'єктів, які відкидаються: вантажу, зірваних деталей, тіл потерпілих. У більшості випадків такі сліди бувають малопомітними і рідко фіксуються при огляді місця події. Однак вони можуть мати велике значення для встановлення механізму ДТП, коли сліди ТЗ недостатньо інформативні.

Дослідження механізму слідоутворення, їх специфічних та ідентифікаційних особливостей як складових частин механізму ДТП дозволяє слідчому: встановити конкретний вид ДТП (зіткнення, наїзд, перекидання тощо) та причинний зв'язок між діянням і наслідками; з'ясувати обставини та умови ДТП; отримати зразки для експертного дослідження, тощо. Досліджуючи механізм слідоутворення, слідчому слід мати на увазі, що усі слідоутворення можуть бути як такими, що утворились під час ДТП, так і такими, що утворились після пригоди. До того ж під час ДТП частина деталей може відділитись від загальної маси.

У той же час, І. І. Колесник, до типових слідів відніс сліди на місці події; сліди і пошкодження на транспортних засобах; сліди і пошкодження на одязі та взутті потерпілих [14, с. 11].

Особа злочинця як складовий елемент криміналістичної характеристики вивчається майже всіма вченими-криміналістами. Однак питання про ознаки та властивості особи злочинця, які потрібно досліджувати в межах криміналістичної характеристики, залишається відкритим. Під криміналістичним вивченням особи варто розуміти встановлення криміналістично значимої інформації про особу злочинця, жертву злочинного посягання й інших учасників процесу розслідування [15, с. 28].

На думку Ю. М. Антояна особа злочинця є не що інше, як модель, абстракція, що поєднує в собі найбільш характерні особливості особи злочинця як соціального та психологічного типу. Далеко не кожна людина, яка вчинила злочин, може бути названа представником цього типу, оскільки останній складається тільки з його характерних представників [16, с. 20]. Як вважає Є. К. Волконська, особа злочинця – це досить складний комплекс ознак, властивостей, зв'язків, відносин, які характеризують особистість, її моральний світ, що взяті в розвитку і в взаємодії з соціальними та індивідуальними життєвими умовами, які в тій чи іншій мірі визначили вчинення злочину [17, с. 19]. М. І. Єнікеєв зазначає, що особа злочинця – це сукупність типологічних якостей індивіда, які обумовили вчинене ним злочинне діяння [18, с. 47].

У свою чергу С. А. Шалгунова, визначає, що особа злочинця, як і будь-якої іншої людини, характеризується різноманіттям ознак: демографічних (статтю, віком, станом здоров'я), моральних (світоглядом, інтересами, спрямованістю), соціальних (трудових, сімейно-побутових) та психологічних (емоціями, темпераментом, вольовими якостями тощо). Ці ознаки відбиваються у індивідуальних властивостях особи злочинця, його відносинах з потерпілим. У психології існує визначення психологічної структури особи, що складається з чотирьох підструктур: 1 – спрямованість особи (потяги, бажання, інтереси, ідеали, світогляд, переконання), що формується у процесі виховання; 2 – досвід (знання, вміння, навички і звички, набуті особистим досвідом, навчанням, але вже з помітним впливом біологічних якостей особи); 3 – охоплює індивідуальні особливості окремих психічних процесів як форм відображення, це – емоції, відчуття, мислення, сприйняття, увага, почуття, воля, пам'ять; 4 – біологічно обумовлена, що поєднує темперамент особи, її статеві і вікові якості, а також патологічні зміни [19, с. 128-129].

Дані про особу злочинця також мають важливе значення для визначення багатьох обставин дорожньо-транспортної події. При вивченні особи водія встановлюється його вік, фахова підготовка, наявність чи відсутність практичних навичок, стаж роботи, стан здоров'я, наявність фізичних вад або захворювань, тривалість і характер роботи до моменту події. Зокрема, велика кількість дорожньо-транспортних подій вчиняються особами зі стажем водіння до п'яти років, оскільки вони ще не мають достатніх навичок керування транспортом і в той же час виявляють зайву самовпевненість.

Інколи дії порушників правил безпеки дорожнього руху детермінуються особливостями їх фізичного і психологічного стану. Тому виникає необхідність дослідити поведінку водія на роботі і в побуті, з'ясувати, чи не порушував він раніше правил дорожнього руху, його стосунки з потерпілим. Значна кількість дорожньо-транспортних подій вчиняються через провину водіїв, які перебувають у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

У зв'язку з тим, що дії потерпілого є важливим елементом механізму дорожньо-транспортної події, а деякі з них порушують правила дорожнього руху, необхідно врахувати стан здоров'я потерпілого, його вік, фізичні і психічні характеристики, наявність захворювань зору, слуху, з'ясувати, чи не перебував він у стані, алкогольного або наркотичного сп'яніння.

Серед основних причин ДТП, в яких постраждали люди, названі:

- перевищення безпечної швидкості руху (33%);
- управління автомобілем у нетверезому стані (26%);

- виїзд на зустрічну смугу руху (25%);
- порушення правил маневрування (18%);
- недотримання безпечної дистанції руху (7%);
- перехід через проїжджу частину у невстановленому місці (6%);
- порушення правил переїду перехресть (5%);
- інші випадки (22%) (додатки А, Б).

Проблема способу вчинення кримінального правопорушення залишається однією з ключових у криміналістиці, оскільки дослідники постійно приділяють увагу їй у процесі вивчення проблематики як окремого одиничного кримінального правопорушення, так і їх груп. В аспекті вивчення способу вчинення кримінального правопорушення цікавим є механізм і процес досягнення мети. Пізнання динаміки злочинної діяльності дає змогу цілісно відобразити модель поведінки винуватих осіб. Тож спосіб вчинення дослідники-криміналісти розглядають як першоджерело інформації про закономірності виникнення доказів, необхідні для розроблення засобів і методів розкриття й розслідування кримінальних правопорушень [20, с. 197].

Розглядаючи способи вчинення кримінальних правопорушень даного виду, слід зазначити, що ДТП належать до необережних злочинів, тобто вчиняються через злочинну самовпевненість або злочинну недбалість. Злочинні порушення правил безпеки дорожнього руху є наслідком різноманітних недозволених дій або не вчинення дій з боку суб'єктів цього виду кримінальних правопорушень. Спосіб вчинення - це спосіб дії особи, що керує транспортним засобом в складному механізмі дорожньо-транспортної пригоди: виїзд на зустрічну смугу руху, крутий поворот, об'їзд переходи, зпінзіле гальмування тощо. Усі ці дії і передують настанню негативних наслідків – наїздів, зіткнень, перекидань, і т.д. Таким чином, спосіб вчинення створює початок некерованого руху ТЗ, що розвивається спонтанно у вигляді взаємодії неживих об'єктів («шина – асфальт», «бампер – дерево», «кузов - стовп» тощо) [7, с. 19].

Як свідчить статистика, найчастіше *дорожньо-транспортні події виникають внаслідок порушень, яких припускається водій ТЗ*, а саме: перевищення встановленої швидкості руху; недотримання правил обгону, повороту і рядності; наїзд на смугу зустрічного руху; порушення правил проїзду перехресть; недотримання безпечної дистанції руху; перевезення пасажирів у непристосованому для цього транспорті; неправильне завантаження і укріплення вантажу на транспорті; недотримання сигналів світлофора; виїзд на технічно несправному транспорті; порушення правил руху на залізничних переїздах тощо. Особливо небезпечним і в той же час дуже розповсюдженим порушенням є керування транспортним засобом у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння,

бо у водія при цьому значно уповільнюється реакція, слабшає увага, неадекватно сприймається та оцінюється дорожня обстановка.

Дорожньо-транспортні події можуть відбуватися внаслідок неправомірних дій пішоходів, пасажирів, а саме: перехід проїжджої частини перед рухомих транспортом; рух уздовж проїжджої частини дороги; перехід проїжджої частини у не призначених для переходу місцях; недотримання дорожніх знаків і сигналів світлофора; ігри дітей і підлітків на проїжджій частині дороги; посадка і висадка пасажирів під час руху транспорту; їзда на підніжках; поява на проїжджій частині пішоходів, проїзд на транспорті пасажирів у стані сп'яніння тощо. Якщо при цьому водій не порушив правил дорожнього руху, кримінальна відповідальність для нього не настає.

Робітники авто підприємств, відповідальні за технічний стан чи експлуатацію транспортних засобів (диспетчери, механіки, завідувачі гаражами), можуть вчиняти протиправні дії (без дії), що також призводять до дорожньо-транспортних подій: випуск на лінію технічно несправного транспорту (із зіпсованою гальмівною системою, несправним рульовим механізмом, двигуном тощо); неякісний ремонт ТЗ; порушення порядку технічного огляду транспорту; невжиття заходів щодо запобігання експлуатації технічно несправного транспорту; порушення правил контролю за виходом транспорту на лінію; допуск до керування транспортним засобом особи, яка не має або позбавлена прав водія, чи такої, що перебуває в стані сп'яніння; грубе порушення режиму роботи водія.

Підводячи підсумки дослідження, варто наголосити, що криміналістична характеристика порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують ТЗ може бути визначена як комплекс характерних особливостей, ознак і зв'язків даної категорії кримінальних правопорушень, що виражаються в специфічній обстановці, слідовій картині і механізмі вчинення, рисах особи винного та потерпілого, що проявляється через злочинну самовпевненість або злочинну недбалість.

Література

1. Андреев О. О. Розслідування вбивств, вчинених неповнолітніми: дис...канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2007. 239 с.
2. Тіщенко В. В. Корисливо-насильницькі злочини: криміналістичний аналіз: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2002. 360 с.
3. Куликов В. И. Обстановка совершения хищения государственного и общественного имущества как объект специального криминалистического исследования. *Методика и психология расследования хищений государственного и общественного имущества* : сб. науч. тр. Свердловск, 1986. С. 44–52.
4. Белкин Р. С. Курс криминалистики: учеб. пособ. 3-е изд. Москва: ЮНИТА-ДАНА, Закон и право, 2001. 837 с.

5. Васильев А. Н., Яблоков Н. П. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. Москва, 1984. 72 с.

6. Валеев М. Х. Криминалистическая характеристика и особенности первоначального этапа расследования вымогательств : дисс. ... канд. юрид. наук. Уфа, 1997. 28 с.

7. Климчук М. П. Розслідування злочинів про порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ. 2007. 205 с.

8. Шепітько В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український)/Заред. В. Я. Тація. Харків: Право, 2001. 560 с.

9. Расследование дорожно-транспортных происшествий: учеб. пособ. Б. Е. Боровский. В. А. Гуляев, Г. В. Овчинникова, В. Рохлин. Ленинград: Прокуратура СССР, 1983. 62 с.

10. Коржанський М. Й., Мисливий В. А. Кваліфікація автотранспортних злочинів. Київ : Юрінком, 1996. 79 с.

11. Луцюк П. П. Розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації автотранспортних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 223 с.

12. Дудоров О. О. Кримінальне право : навч. посіб. / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк ; за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваіте, 2014. 944 с.

13. Анохін А. М. Предмет доказування у кримінальних провадженнях про дорожньо-транспортні пригоди: дис... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2013. 160 с.

14. Колесник І. І. Методика розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Харків, 2016. 22 с.

15. Тіщенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : монографія. Одеса : Фенікс, 2007. 260 с.

16. Антонян Ю. М. Особо опасный преступник: монография. М.: Проспект, 2014. 310 с.

17. Волконская Е. К. Предупреждение насильственных преступлений: уголовно-правовой и криминологический аспекты: монография. М.: Юрлитинформ, 2014. 184 с.

18. Еникеев М. И. Юридическая психология: учебник. М. : НОРМА, 2005. 624 с.

19. Шалгунова С. А. Особа насильницького злочинця: монографія. Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2012. 548 с.

20. Бахин В. П. Криминалистика. Проблемы и мнения (1962–2002). Киев : Охрана труда, 2002. 268 с.

Анотація

Крупей В. Ю. Криміналістична характеристика порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. – Стаття.

У статті виокремлено структуру криміналістичної характеристики порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, до якої включено такі елементи, як: обстановка та слідова картину дорожньо-транспортної пригоди; відомості про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та особу (осіб) потерпілого (потерпілих); спосіб вчинення.

Важливе криміналістичне значення мають дані, що характеризують обстановку порушень правил безпеки дорожнього руху (місце, час та інші обставини), яка становить складну сукупність умов, при яких відбувається рух на певній ділянці дороги чи вулиці і характеризується як статичними (планування доріг і вулиць; наявність засобів автоматичного та іншого регулювання дорожнього руху, огорож, розмітки, дорожніх знаків, зупинок міського транспорту; освітлення проїжджої частини в темний час доби та ін.), так і динамічними (інтенсивність і швидкість руху машин і пішоходів, переміщення інших об'єктів по дорожньому полотну, поведінка пішоходів і водіїв транспорту, зміна сигналів регулювання руху, маневри руху автомашин, оглядовість, видимість та ін.) елементами.

Ключові слова: транспортний засіб, безпека дорожнього руху, експлуатація транспорту, дорожньо-транспортна пригода, криміналістична характеристика.

Аннотація

Крупей В. Ю. Криміналістическая характеристика нарушений правил безопасности дорожного движения или эксплуатации транспорта лицами, управляющими транспортными средствами. – Статья.

В статье выделены структуру криминалистической характеристики нарушений правил безопасности дорожного движения или эксплуатации транспорта лицами, управляющими транспортными средствами, в которую включены такие элементы, как: обстановка и следовая картина дорожно-транспортного происшествия; сведения о лицах, совершивших уголовное преступление и лицо (лиц) потерпевшего (потерпевших) способ совершения.

Важное криминалистическое значение имеют данные, характеризующие обстановку нарушений правил безопасности дорожного движения (место, время и другие обстоятельства), которая составляет сложную совокупность условий, при которых происходит движение на определенном участке дороги или улицы и характеризуется как статическими (планирование

дорог, наличие средств автоматического и иного регулирования дорожного движения, ограждений, разметки, дорожных знаков, остановок городского транспорта; освещения проезжей части в темное время суток и др.), так и динамическими (интенсивность и скорость движения машин и пешеходов, перемещения других объектов по дорожному полотну, поведение пешеходов и водителей транспорта, изменение сигналов регулирования движения, маневры движения автомашин, обзорность, видимость и др.) элементами.

Ключевые слова: транспортное средство, безопасность дорожного движения, эксплуатация транспорта, дорожно-транспортное происшествие, криминалистическая характеристика.

Summary

Krupiei V. Yu. Forensic characteristics of violations of traffic safety rules or operation of transport by persons driving vehicles. – Article.

The article highlights the structure of the forensic characterization of violations of traffic safety rules or operation of transport by persons driving vehicles, which includes such elements as: the situation and the trace picture of the accident; information on persons who have committed a criminal offense and the identity (persons) of the victim (victims); method of commission.

Important forensic data are data that characterize the situation of violations of traffic safety rules (place, time and other circumstances), which is a complex set of conditions under which traffic occurs on a particular section of road or street and is characterized as static (road and street planning; means of automatic and other regulation of traffic, fences, markings, road signs, public transport stops; lighting of the carriageway in the dark, etc.) and dynamic (intensity and speed of cars and pedestrians, movement of other objects on the road canvas, behavior of pedestrians and drivers, change of traffic control signals, maneuvers of vehicles, visibility, visibility, etc.) elements.

Key words: vehicle, traffic safety, operation of transport, road accident, forensic characteristics.